

Forslag

til

Lov om udvidelse og ombygning af institutionerne ved forsorgscentret for Sydøstjylland m. v. (Brejning).

Fremsat den 28. marts 1963 af *socialministeren*.

Socialministeren bemyndiges til indtil 1. april 1968 som lån af statskassen at stille 15 mill. kr., med tillæg af løn- og prisstigninger efter oktober 1962, til rådighed for

bestyrelsen for statens åndssvageforsorg til påbegyndelse af en udvidelse og ombygning af institutionerne ved forsorgscentret for Sydøstjylland m. v. (Brejning).

Bemærkninger til lovforslaget.

I folketingsåret 1961-62 gennemførtes lov nr. 208 af 16. juni 1962 om opførelse af skoler under statens åndssvageforsorg samt lov nr. 216 af 16. juni 1962 om udvidelse og ombygning af institutionerne ved forsorgscentret for Sønderjylland m. v. De omhandlede love udgør sammen med lov nr. 114 af 11. juni 1959 om udbygning og ombygning af åndssvageinstitutionen Lillemosegård med Gammel-mosehus det bevillingsmæssige grundlag for gennemførelsen af en række af de byggearbejder, som er nødvendige for at skabe de bygningsmæssige rammer for en påkrævet udbygning og modernisering af åndssvageforsorgen, således som det tilsigtedes gennem vedtagelsen af lov nr. 192 af 5. juni 1959 om forsorgen for åndssvage og andre særlig svagt begavede.

Sidstnævnte lov bygger i udstrakt grad på resultatet af overvejelserne i det til behandling af åndssvageforsorgens problemer af socialministeriet i 1954 nedsatte udvalg, hvis betænkning blev afgivet den 17. september 1958. En nærmere omtale af åndssvageudvalgets betænkning, særlig den deri indeholdte undersøgelse af pladsforholdene på de danske åndssvageinstitutioner og det af udvalget opstillede program for afhjælpning af pladsmangelen findes i bemærkningerne til forslag til lov nr. 216 af 16. juni 1962 om udvidelse og ombygning af institutionerne ved forsorgscentret for Sønderjylland m. v. (Folketingstidende 1961-62, tillæg A. sp. 1413),

Socialmin. sfs.kt. j. nr. B. 23¹.

hvortil man tillader sig at henvise. Det er sammesteds oplyst, at bestyrelsen for statens åndssvageforsorg har nedsat et særligt planlægningsudvalg for hvert af de 11 forsorgscentre, hvori landet er opdelt. Disse udvalgs opgaver er at udarbejde nærmere planer for udbygning og modernisering af forsorgen inden for hvert af de pågældende områder.

Planlægningsudvalget for forsorgscentret for Sydøstjylland m. v. har i en i februar 1962 afgiven betænkning, der er tiltrådt af bestyrelsen for statens åndssvageforsorg, stillet forslag om udbygning og modernisering af centralinstitutionen i Brejning, og i et tillæg til betænkningen har udvalget redegjort for det behov, som for tiden kan anslås for udbygningen af de nødvendige forsorgsforanstaltninger i centret i øvrigt. Betænkningen og tillægget, der er omdelt til folketingets medlemmer, danner grundlag for nærværende lovforslag.

Forsorgscenter III, forsorgscentret for Sydøstjylland m. v., omfatter Vejle amt og dele af Skanderborg, Ribe og Ringkøbing amter med et samlet indbyggerantal på 400.000 personer. Til brug for forsorgens arbejde findes inden for forsorgscentrets område centralinstitutionen i Brejning, med de tilknyttede mindre specialinstitutioner, alderdomshjemmet i Børkop, landbrugsejendommen Fuglekærgård, oplæringshjemmet Skovbrynet ved Fakkegrav og børnehjemmet Juelsminde samt et antal uddannelses-, oplærings- eller beskæftigelsesinstitu-

tioner til brug for åndssvage, der ikke behøver at have ophold på institution, jfr. tillægget til betænkningen.

Centralinstitutionen i Brejning er opført i årene 1898-1900 og er udvidet talrige gange ved opførelse af en række mindre afdelinger og ved erhvervelse af nogle ejendomme i Brejning by og omegn.

I planlægningsudvalgets betænkning side 8-13 er der nærmere redegjort for årsagerne til, at centralinstitutionen i Brejning, som igennem mange år var blandt dansk åndssvageforsorgs bedste institutioner og i øvrigt internationalt kendt, nu må karakteriseres som stærkt nedslidt og uegnet til at opfylde den nye åndssvage-lovs krav til behandling af åndssvage.

Allerede alderen på mange af bygningerne giver en forklaring på dette forhold, ikke mindst når henses til, at pladsmangelen i en meget lang årrække har ført til en betydelig overbelægning. Eksempelvis har en bygning, der for over 60 år siden var dimensioneret til 80 patienter, i mange år været belagt med mere end det dobbelte antal. De sanitære forhold, opvarmningen og belysningen samt husenes dimensionering m. v. er samtidig af en sådan karakter, at planlægningsudvalget har opgivet tanken om at foreslå de store gamle afdelinger anvendt til patientbeboelse. Da der i den gamle institution kun er taget lidet hensyn til indretning af plads til beskæftigelsesformål, undervisning og oplæring, vil der imidlertid være anvendelse for næsten alle de gamle bygninger til disse formål samt til administrationskontorer m. v.

Af betænkningens side 14-18 fremgår dernæst, at institutionens tekniske anlæg ligeledes er ganske utidssvarende.

Den faktiske belægning på centralinstitutionens 33 afdelinger udgør for tiden ca. 1.550 patienter. Dette belægningstal skriver sig fra den tid, da centralinstitutionen i Brejning ikke blot betjente det nuværende forsorgscenters geografiske område, men tillige de i henhold til åndssvage-loven af 1959 nyoprettede centre, forsorgscentret for Fyn m. v. og forsorgscentret for Århus og Randers amter m. v. samt en del af forsorgscentret for Midtjylland m. v.

I overensstemmelse med principperne i åndssvage-loven skal centralinstitutionen i fremtiden alene betjene centrets område, og planlægningsudvalget anslår, at centralinstitutionen, der fortsat skal varetage langt den væsentligste del af områdets forsorg for patienter med ophold på institution, til dette formål vil have behov for ca. 750 pladser. Det er en forudsætning for denne nedskæring af pladstallet, at der etableres en nogenlunde tilsvarende udvidelse af pladstallet i de centre, der er udskilt af det

område, Brejning-institutionen tidligere betjente. Ud fra de betragtninger, som er anført i tillægsbetænkningen, håber man dog, at udbygningen af forsorgens øvrige hjælpeforanstaltninger på længere sigt vil kunne reducere behovet for pladser til patienter, som må have ophold på institution, men på den anden side vil den forlængede levealder, befolkningsforøgelsen og andre faktorer bevirke, at behovet for de nævnte 750 pladser på centralinstitutionen ved Brejning må antages fortsat at ville bestå.

Ved udarbejdelsen af generalplanen for institutionens udbygning og ombygning har planlægningsudvalget tilstræbt at opnå en hensigtsmæssig funktionsdeling af såvel de bestående som de projekterede bygninger. Man har her fulgt samme principper, som lå til grund for forslaget om udvidelse og ombygning af institutionen i forsorgscentret for Sønderjylland m. v. De fremtidige patientafdelinger agtes i overensstemmelse med de for moderne institutionsforsorg herskende synspunkter indrettet i mindre afsnit med plads til maksimalt 30 patienter. Endvidere er det specielt på grund af centralinstitutionens noget afsides beliggenhed nødvendigt at opføre et antal funktionærboliger af rimelig, tidssvarende standard.

Ved vurderingen af de eksisterende bygningers anvendelighed er det skønnet, at størstedelen af de mindre bygninger, der nu anvendes til patienter, vil kunne omdannes til egnede patientafdelinger med en reduceret belægning, medens enkelte mindre bygninger må betragtes som kondemnable.

De større bygninger, der i dag anvendes som patientafdelinger, vil som nævnt ikke på økonomisk forsvarlig måde kunne ombygges til hensigtsmæssig beboelse for patienter, og det foreslås derfor, at disse bygninger indrettes til undervisning, oplæring og terapi i videste forstand. Behovet for plads til disse formål skyldes dels undervisnings- og oplæringspligten for åndssvage indtil det 21. år, dels ønsket om videst mulig oplæring og beskæftigelse også af de voksne åndssvage. Det kan nævnes, at der i tiden efter åndssvage-lovens ikrafttræden — 1. oktober 1959 — er sket en udvikling inden for undervisnings- og oplæringsområdet, således at der i dag ud over skoleklientellet på centralinstitutionen i Brejning er 240 patienter i dagundervisning og 325, der modtager aftenundervisning. Denne udvikling er fortsat i sin vorden.

Beskæftigelsen har hidtil fortrinsvis bestået i vævning, knipling, havebrug og landbrug. Alt efter den enkeltes evner har man forsøgt optræning med henblik på patientens overgang til eksternt forsorg. Resultater af undersøgelser, som i de sidste 10-15 år

er foretaget specielt i England og Holland, viser imidlertid, at selv middel og svært åndssvage er i stand til at arbejde ved vel tilrettelagt moderne industriarbejde, herunder samling af komplicerede apparaturer. Enkelte forsøg af lignende art bl. a. i Brejning har givet positive resultater. Åndssvageforsorgen påtænker derfor fremover at tilbyde patienterne optræning i — og eventuelt beskyttet beskæftigelse ved — industrielt betonedede arbejdsprocesser, og man behøver hertil flere og større lokaler end hidtil. Centralinstitutionens gamle patientafdelinger vil kunne yde en acceptabel bygningsmæssig ramme om dette arbejde.

Endvidere indrettes i bygningerne værelser til funktionærer og kontorer til administrationen.

Som det fremgår af tillægsbetænkningen, er det ikke muligt for tiden at fastlægge et program for udbygning af de øvrige nødvendige forsorgsforanstaltninger i centret, og da denne del af forsorgen bygningsmæssigt til en vis grad kan indrettes i lejede lokaliteter eller ved erhvervelse af bestående bygninger, omfatter lovforslaget ikke udgifter hertil, men kun til modernisering af centralinstitutionen.

For så vidt angår det nærmere indhold af generalplanen for centralinstitutionen henvises til betænkningens side 22-30, hvoraf bl. a. fremgår, at byggeperioden er anslået til 10 år, og at de samlede udgifter under hensyn til det i maj 1961 gældende prisniveau er anslået til 50 mill. kr.

Socialministeriet er med bestyrelsen for statens åndssvageforsorg og det nedsatte planlægningsudvalg enig i, at centralinstitutionen i Brejning bygningsmæssigt er aldeles uegnet til at opfylde åndssvage洛vens krav til behandling af åndssvage.

Da imidlertid rammerne for den offentlige byggevirksomhed i 3-ars perioden 1963-64—1965-66 er meget stramme og kun giver mulighed for en relativt beskedne påbegyndelse af de meget omfattende byggeplaner for forsorgscentret, har man fundet det rigtigst på nærværende tidspunkt kun at stille forslag om en rammebevilling til påbegyndelse af de allermest påtrængende byggearbejder og har samtidig anmodet bestyrelsen for statens åndssvageforsorg om at arbejde videre med og

ajourføre planerne for centralinstitutionens fulde udbygning med henblik på, at der om et par år bør fremsættes ændringsforslag til loven om den resterende udbygning af forsorgscentret.

Det af nærværende lovforslag omfattede byggeri går herefter ud på opførelse af en absolut påkrævet behandlingsbygning til erstatning for institutionens »sygehuse«, der er ganske utidssvarende, samt på opførelse af mindre patientbygninger med ialt 240 pladser.

Udgifterne herved kan på grundlag af byggepriser i oktober 1962 anslås til 15 mill. kr., der fordeler sig således:

Håndværkerudgifter ved 10 nye	
afdelinger med i alt 240 senge .	7.500.000 kr.
Behandlingsbygning	2.000.000 -
Udvidelse af fællesanlæg	3.300.000 -
Omkostninger m. v.	2.200.000 -
I alt	<u>15.000.000 kr.</u>

I disse beløb er medregnet udgiften til fast og løst inventar, medens udgiften til særligt apparatur og laboratorieudstyr er holdt udenfor.

Boligministeriet har om centralinstitutionens nærværende bygningsmasse udtalt, at den er ganske utidssvarende og ude af stand til at opfylde de krav, som funktionerne på en centralinstitution inden for åndssvageforsorgen i dag stiller. Boligministeriet har i princippet tiltrådt planlægningsudvalgets forslag til nybyggeri og til fremtidig ændret anvendelse af de bestående bygninger.

Forslaget er ligeledes i princippet tiltrådt af sundhedsstyrelsen.

Efterhånden som projektets enkelte dele er færdigudarbejdet med overslag og beregninger, vil disse blive forelagt boligministeriet og sundhedsstyrelsen til godkendelse.

Da Statens åndssvageforsorg er en selvejende institution, finansieres byggeriet ved lån af statskassen, der efter praksis gives mod en årlig ydelse på 5½ pct., hvoraf 4½ pct. af det til enhver tid skyldige beløb er rente, resten afdrag. De endelige bevillinger vil blive søgt på de årlige bevillingslove.